
VIZE ČR DO ROKU 2030: VEŘEJNÉ SLUŽBY / SOCIÁLNÍ STÁT

MARTIN POTŮČEK, CESES FSV UK

Zdravotnictví, sociální zabezpečení, školství, kultura, tělovýchova a sport, služby zaměstnanosti, výzkum a vývoj, podpora bydlení, bezpečnost, veřejná doprava, veřejnoprávní média atd.

ÚVODEM

Vizi veřejných služeb / sociálního státu zakládám na expozici minulého vývoje a hodnocení současné kondice země.

Koncipuji ji v žánru „*I. Vize jako utopie*“ jako

- I. charakteristiku ideálního stavu veřejných služeb kolem roku 2030;
- II. vymezení předpokladů naplnění této vize;
- III. určení bariér dosažení této vize.

EXPOZICE MINULÉHO VÝVOJE A HODNOCENÍ SOUČASNÉ KONDICE ZEMĚ V OBLASTI VEŘEJNÝCH SLUŽEB: CO JSME ZAŽILI V UPLYNULÝCH 25 LETECH

PŘÍZNAČNÁ CHARAKTERISTIKA

POSTAVENÍ VEŘEJNÝCH SLUŽEB V OČÍCH POLITIKŮ:

ještě v roce 2010 se ve vládním prohlášení dočítáme, že

„...jen podnikatelský sektor je tvůrcem bohatství společnosti, ne stát“.

EXPOZICE MINULÉHO VÝVOJE A HODNOCENÍ SOUČASNÉ KONDICE ZEMĚ V OBLASTI VEŘEJNÝCH SLUŽEB: CO JSME ZAŽILI V UPLYNULÝCH 25 LETECH

Co se odehrálo po pádu komunismu roce 1989?

- Oprávněná deziluze z důsledků vlády jedné strany a centrálně administrativně řízeného národního hospodářství.
- Vítězství neoliberálního dogmatu ve světě a jeho hlasatelů a implementátorů na domácí politické scéně.

Souběh těchto dvou okolností významně podlomil kredit a postavení veřejných služeb u nás.

EXPOZICE MINULÉHO VÝVOJE A HODNOCENÍ SOUČASNÉ KONDICE ZEMĚ V OBLASTI VEŘEJNÝCH SLUŽEB: CO JSME ZAŽILI V UPLYNULÝCH 25 LETECH

Důsledek: zásadní oslabování státu jako konceptora, organizátora a realizátora veřejných služeb v rovině

- ideové
- organizačně-administrativní
- rozpočtové.

EXPOZICE MINULÉHO VÝVOJE A HODNOCENÍ SOUČASNÉ KONDICE ZEMĚ V OBLASTI VEŘEJNÝCH SLUŽEB: CO JSME ZAŽILI V UPLYNULÝCH 25 LETECH

Oslabeny a ohroženy byly a jsou v zásadě všechny veřejné služby: **zdravotnictví, sociální zabezpečení, školství, kultura, tělesná výchova a sport, služby zaměstnanosti, výzkum a vývoj, podpora bydlení, bezpečnost, veřejná doprava, veřejnoprávní média** a jejich zaměstnanci - a v konečném důsledku především samotní občané. **Výdajová zátěž se stále více přenášela z veřejného sektoru na jednotlivce a jejich rodiny. To významně podkopávalo a dále podkopává nejdůležitější budoucí zdroj společenského bohatství této země – její lidský potenciál.**

Český sociální stát je rachitický, neschopný naplňovat své základní funkce, vymezené v ústavní Listině základních práv a svobod.

EXPOZICE MINULÉHO VÝVOJE A HODNOCENÍ SOUČASNÉ KONDICE ZEMĚ V OBLASTI VEŘEJNÝCH SLUŽEB: CO JSME ZAŽILI V UPLYNULÝCH 25 LETECH

SIGNIFIKANTNÍ CHARAKTERISTIKA TOHO, JAK SI ČESKÝ STÁT VÁŽÍ LIDÍ – A JAK PENĚZ:

Průměrná mzda pracovníků sociálních služeb je téměř 2,5 x nižší než mzda pracovníků v peněžnictví (16 ku 38 tis. Kč, I. pol. 2014), přičemž platy učitelů jsou jen o málo vyšší než platy sociálních pracovníků.

I. CHARAKTERISTIKA DOSAŽENÍ IDEÁLNÍHO STAVU

Razantní renesance veřejných služeb

do podoby, dobře zajišťující aktuální potřeby občanů České republiky vymezené Listinou základních práv a svobod, a také se předvídavě připravující na dynamiku jejich budoucích změn.

II. VYMEZENÍ PŘEDPOKLADŮ NAPLNĚNÍ TÉTO VIZE

- Eroze bariér, komplikujících realizaci této vize na evropské a globální úrovni: účinné zdanění nadnárodních korporací, odstranění daňových rájů, zavedení daně z finančních transakcí.
- Rozvinutí permanentní celospolečenské diskuse k odpovědné diagnóze stavu a k hledání a uplatnění nástrojů řešení problémů českých veřejných služeb. Této diskuse a navazujících koncepčních prací by se účastnili představitelé všech rozhodujících politických sil v zemi stejně tak jako odborníci, zaměstnanci veřejných služeb, organizace občanského sektoru a občané. Možné ideové východisko:

Sociální doktrína České republiky.

- Nalezení základní vnitropolitické shody o cílech vize a cestách jejího dosažení, nejlépe na půdě široké aliance politických subjektů.

II. VYMEZENÍ PŘEDPOKLADŮ NAPLNĚNÍ TĚTO VIZE

- Rozvinutí strategické dimenze vládnutí v identifikaci aktuálních a budoucích potřeb občanů a funkčních způsobů jejich uspokojování:

Návrh a uplatnění Strategie obnovy a podpory veřejných služeb.

- Do roku 2030 očekává studie zpracovaná pro EK zvýšení výdajů na zdravotnictví v České republice, které se v posledních letech ustálilo na cca 7 % HDP, na 8-12 %. Lze očekávat, že, mají-li peníze zajistit důchodcům důstojný život, bude nutno výdaje na důchody se do roku 2030 podle střízlivých odhadů zvýšit z dnešních cca 10 % na 12 %. Bude proto nutno výrazně zvýšit příjmy veřejných rozpočtů cestou důkladné revize celého daňového a dávkového systému. Na národní úrovni se přímo nabízí návrat k progresivnímu zdanění příjmů fyzických osob, zvýšení daně z příjmu právnických osob, zvýšení majetkové daně a vybraných spotřebních daní, znovuzavedení přiměřené dědické daně, narovnání výše odvodů na sociální pojištění zaměstnanců a zaměstnavatelů na jedné straně a OSVČ na straně druhé, zavedení majetkových příznání a další posílení orgánů státu v boji s daňovými úniky všeho druhu.

II. VYMEZENÍ PŘEDPOKLADŮ NAPLNĚNÍ TĚTO VIZE

- Destrukce ideových stereotypů zaplevelujících veřejný prostor à la:

„Sociální stát je rozhazovačný“,

„Máme nejméně chudých v Evropě“

„Sociální výdaje podvazují ekonomický růst“,

„Nezaměstnaní a chudí si za to mohou sami“,

„Zdaňování vysokých příjmů je trestáním úspěšných“

atp.

III. IDENTIFIKACE BARIÉR DOSAŽENÍ TÉTO VIZE.

- Nedostatek politické vůle nebo síly k omezení destruktivního působení neregulovaného globálního kapitálu na sociální a ekologické podmínky života na Zemi.
- Pokračující faktická preference podpory ekonomického růstu na úkor sociálního rozvoje členských zemí z úrovně Evropské unie.
- Na národní úrovni: nízká úroveň politické kultury hledání a nalézání konsensu.
- Na národní úrovni: pokračující selhávání strategické dimenze řízení, omezující se na tvorbu platonických strategických dokumentů s minimálním vlivem na politické a správní rozhodování.

III. IDENTIFIKACE BARIÉR DOSAŽENÍ TÉTO VIZE.

Za všemi těmito bariérami lze postřehnout i bezprostřední parciální zájmy konkrétních aktérů, především velkého byznysu a osob s nejvyššími příjmy.

Nejenom z tohoto důvodu může žánr „*1. Vize jako utopie*“ inspirovat, ale nelze očekávat, že bude korespondovat s možným budoucím vývojem. Dojde-li k strukturálním destruktivním otřesům na globální úrovni, lze předpokládat, že se české veřejné služby budou vyvíjet v žánru „*2. Vize jako dystopie*“. V lepším případě budeme vývoj v oblasti českých veřejných služeb moci v roce 2030 rekapitulovat v žánru „*II. Vize jako svár idejí a zájmů*“.

PRAMENY

Sociální doktrína České republiky. 2001. Praha.

Dostupné na http://www.sds.cz/docs/prectete/e_kolekt/soc_dokt.htm

Europe's Societal Challenges. 2013. European Union.

Dostupné na <http://europa.eu/espas/pdf/espas-report-societal-trends.pdf>